

A kutató csoportunk tábori munkáját július 25-én kezdte tus 9-én fejezte be. A munkahelyünk két helyen volt külsőben, a létszám 10 fő volt hol több-hol kevesebb.

Az első munkahelyünk 25-től augusztus 2-áig István-lápán volt, a második munkahelyünk a Bükk déli oldalán Ilona-kuti barlangban.

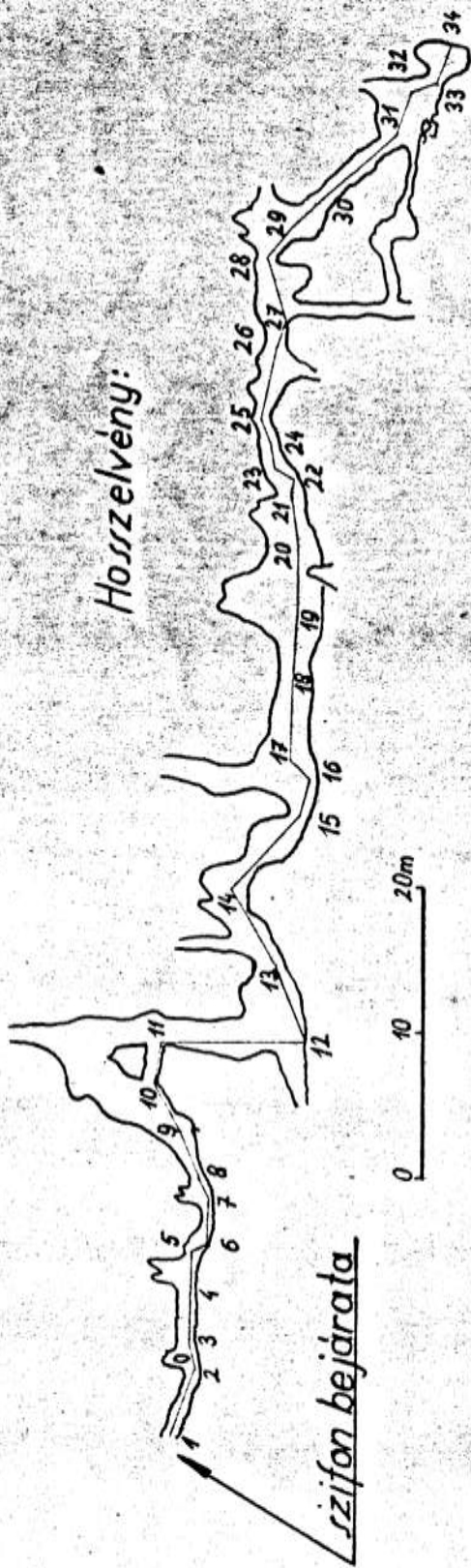
Az István-lápai akna barlangot 1958-ban abba hagytuk, közbe jött más sürgősebb teendők miatt. A Szina források kutatása-vizsgálata, majd Bükkszentkereszt vizellátási problémájának megoldásának keretén belül az Orozsi-kuti víznyelő barlang kutatása, majd a diosgyőri meleg-források kivizsgálása kutatás ~~miatt~~ miatt. Most 1964 tavaszán újra átépítettük az István-lápai akna barlangot mert a korábbi években beépített fa anyag építő anyag már nem bizonyult megbízhatónak, és most a tábor ideje alatt megkezdtük a tovább fejlesztését, mélyítését. Az eddigi hét méter mély aknát a most itt töltött egy heti táborozási munkánkkal öt méterrel tovább mélyítettük és építettük be. A régi hét méteres függő-aknából a következő kettes aknák északi irányban folytatódik és 45 fokos szögben lejt. Korodált szálban álló talpon ami a déli oldalt képviseli, ugyanis egy észak-dél irányú törés vonal mentén alakult az eddigi szakasz ki. A nyugati oldalon szálban álló kőzet a keleti oldal nagy darabos tömbök agyagos záródásából áll. Az agyagos törmelék 25-30 % ban a riolit zuzalék tölti ki, ugyanis az aknától 50 méterre északi irányban a vető mentén a riolitot találunk a karszt fölé emelkedni. Ez az akna az ős időkben nyitott volt és tényleges lápos vidék melynek idején csapadékos idők esetében tekintélyes mennyiséget nyelhetett a tőle 50 méterrel északra közvetlen a vető mentén másik zombollyal együtt ami közvetlen a vetőn van. Ezt az újabb eltömődött zombolyt elneveztük Ifjusági-zombolyinak, mert az ifjú tagjaink vállalták ennek a kibontását. Visszatérve az előbbi, régebbi aknára az 58-asra amelynek már leírtam többször a belső adottságait, melynek belső méretei az egyes aknáé 1.5 métertől 2 méterig terjed, a kettes akna viszont 1.5 től, 1.5-ig méterig van. A kettes aknának mindössze az északi oldalát kellett beépíteni faltól-falig ducolással bélelve. A harmadik méter után a lejtős kőzet-talp összezár a függőlegesen fejtett törmelékes északi oldalán ahol a talp is függőleges irányban bukni kezdett, ahol egy állfenék keletkezett. Ennek az állfenéknek egy nagyobb darabjának a kiemeléssel kijukadt az állfenék és alatta egy két méter mély újabb akna volt található, ennek az aknának a keletkezése melyet inkább kavernának nevezhetnénk a felső rétegek összeszakadásából keletkező nagy tömbök záródásából keletkezett. A belső mérete 2 x 2.5 méter. Miután a kijukadt fenék méretet akorára tudtuk bővíteni, hogy egy válaszbetét berát tudott férni rajta leereszkedtünk bele. Ez a kaverna, vagy term a kettes akna ferde padlózata alatt helyezkedik el, mint egy lépcsőházban a lépcső latti térség lenne. Ezen termecske mennyezete a kettes aknának a padlózata. Viszont ennek a harmas aknának így mondva "Hármas akna" padlózata kavicsos agyag zuzalékos, vízmosásokkal, az oldal falak nyugatról ~~szől~~ és északról szálban álló kőzet, délen és keleten több tonnás nagyobb darabok agyagos beagyazással alkotják az oldal falat. A továbbjutás az észak-nyugati sarokban van a fenékben függőleges továbbjutással. A nagytömbök záródása között lévő résekben beleszult kisebb-nagyobb darabok kibontásával oldható meg ahol már jelenleg nincs agyagos beagyazás 1.2 x 0.80 méter átmérőben tisztára mosott és erősen korodált tágabb réseken keresztül van lehetőség a továbbjutásra ahonnan fölfelé függőleges irányban igen intenzíven tör fel a hideg légáramlat, aminek a hőfoka 10.3 Celsius, ezt szélnek is nevezhetnénk oly erővel fúj fölfelé. Ez az intenzív hatás állandó jellegű csak annyiban változik, hogy időközönként kettő-kettő és fél percenként még erő-

ebb energiával tör fel. Itt a továbbjutás elég körülményes a hely szűke miatt, mert jelenleg fejjel lefelé fekvő lehet bontani és a nagyobb darabok kiemelése igen körülményes, de a munkánk tovább haladása folytán ennek az aknáknak a mélyülése folytán ez a probléma is megoldódik. A lelátható további szakasz nagy darabos törmelékek között tisztán csengve peregnék le a ködarabok, melyek azt jelzik, hogy a közeljövőben agyagos üledékekkel a bontások folytán egyenlőre nem találkozunk. Ennek a munkahelynek az erős intenzív állandójelleggel felfelé húzó légáramlata tából és annak alacsony hőfokáról egy mélyebb nagyobb járatu rendszerre számítottunk, valószínűnek tartom, hogy a miskolciak által a korábbi években kibontott Szepesi-barlanggal tarja fűnt a légkommunikációt. Tekintettel arra, hogy e barlang környékének geológiai adottságait véve alapul megvizsgáltam az adottságokon belül lévő összes barlangi jelenségeket kialakulásokat és megállapítottam, hogy mindegyik kifelé illetve fölfelé húzó légáramlattal rendelkezik, melynek hőfoka megegyezik ennek hőfokával 1-2 tized eltéréssel. Ebből azt a következtetést vontam le, hogy ezek a szomszédos zombolyok-nyelők-barlangok melyek mind egy főtörés vonal mentén csatlakoznak, mely nyugatkelet irányu, amely Létráson keresztül István-lápán át metszi a Szinva völgyét áthaladva a Fehérkő-lápai erdő és legelő részletek alatt, mely részben a diósgyőri Vár-hegymben végződik a közép karszt szinten a mélyebb szinteken tovább halad keleti irányban az Ávas felé Tokaj irányában. Ez a terület nagy részben szolgálja a diósgyőri hideg és langyos vizű forrásokat vizgyűjtő területként, majd bizonyos mennyiségével a Augusztus 20 fürdő forrását és ettől ~~keletre~~ keletrebbre elhúzódó melegebb forrásokat, mint mély karszt vízként találhatjuk a fürdők alkalmával.

Miután úgy határoztunk, hogy egy hetet töltünk itt István-lápán és egy hetet Ilona-kuton így másodikán varásnap lerendeztük munka-helyünket bent és kint harmadikán elindultunk az Ilona-kuti barlang felé. Ut közben Dorongóson megállva megtekintettük az ottani munkahelyünket, mert erős árvízi nyomokat fedeztünk fel a bejárat körül. A bejárat előtt lévő egy méter magas kitermelt kőtörmelék tetején át a bejáratra hordta a víz vizgyűjtő területről minden szemetet, fát, dorongot. A lejáróban az egyes aknában komolyváltozások fedeztünk fel, melyet a lezuduló nagytömegű víz okozott, az erdész bevallása szerint aki szemtanúja volt az esetnek percenként 3 köbmétert mond, ennyi volt akkor amikor már odaért. Ő is már a patakmeder szélén fennmaradó szemet hordalékot fedezett föl ami már az áradat ~~szűk~~ csökkenő tendenciáját mutatta. Több helyen e nagy energia a kisebb darabokat elmozdítja a helyéről, a nagyobb darabokat is mozgásra, megindulásra kéztette, így az aknáink több helyen méreteiben bővültek, ugyan akkor az ötös aknákat az elmozdított kisebb darabokkal betöltötte. A tényállás fölvétele után tovább mentünk az Ilona-kuti barlanghoz, mert hisz a tábor tervünkben dorongési munka nem volt bevéve. A déli órákban érkezünk Ilona-kutra az aznapi időnket táborveréssel-pihenéssel töltöttük. A táborunkat közvetlen a barlang bejárata felé üttük fel, hogy minél közelebb lehessünk munkahelyünkhöz, hogy minél kevesebb idő essen ki amelyet nem a kutatással töltünk el. Ez a munka már nagyon sürgős volt fontossága miatt, ugyanis elő akartuk készíteni mint víznyelő barlangot a vizsgálatok elvégzéséhez, melyet a felajánlott Miskolc-Tapolca forrásának vizgyűjtő területének meghatározása kivizsgálására tettünk, városunk jobb ivóvíz ellátásának elősegítésére. Negyedikén reggel hozzáláttunk a munkálatokhoz. Először is a barlangba bevezető vízjáratokat tisztítottuk ki és bejárat padlózata alatt az elzáró törmelék között biztosítottunk szabad utat a víz elvonulásának, majd a következő munka napok munka programja a bejárat szakaszban a nyugati ~~oldal~~ oldal beömlő törmelékét távolítottuk el és bontottuk ki még bővebben míg masszívabb támfalat nem kaptunk ~~amely~~ melyhez a lebontott törmelékből köfalat építettünk fel a menyezetig, hogy a beömlést a jövőben ezzel megakadályozzuk. A következő munka programunk a barlang bejáratából kiáramló erős hűvös léghuzat eredetének megállapítása volt, ez a munka hosszabb időt vett igénybe, mert nehéz volt meggyőzni önmagunkat

ogy a kecségtető hidegnek mondható légáramot nem alulról, kapjuk, hanem a bejárattól nyugatra 10 méterre a leszakadt nagy fal alatti bejáraton keresztül van meg a légcirkuláció. Ennek az utnak a hossza 18-20 méter körül van. Ezen a távolságon túl le a levegő 10.4 Celsiusra a beszívott légáramlat hőfoka a felső bejáratba 1 méterre a bejárat alatt 22 Celsius volt. Ezt kissé rendkívülinek találjuk, hogy ebben a távolságban, hisz mindössze két méter színt különbségben ilyen hőfok süllyedést okoz a barlang felső részének a belsője itt a bejárat szakaszon bár volt rá eset, hogy még május elején is jégcsapokat találtunk a bejárattól befelé az ~~az~~ elszűkült szakasz mögött. Tehát a jelen helyzetben hosszabba nyúló téli hónapok alatt annyira áthűl a barlang felső szakasza, hogy a két-három nyári hónap hőmérséklete nem bírja felmelegíteni. A légáramlat jelenlegi állásának helyességét igazolásul füst próbákkal ellenőriztük. Miután az eddig felemlített munkálatokat elvégeztük hetedikén pénteken a továbbjutás lehetőségét kerestük. Minden adottságot felülvizsgáltunk, minden felső és oldal járatot átvizsgáltunk amarra a megállapításra jutottunk, hogy ugyan azon a helyen kell kezdenünk a barlang felbontásához 1953-ban megkezdtük. Ez a hely a barlang bejáratának padlózatában van a bejárattól mint egy négy méterre a keleti szálban álló oldal fal tövében. Az 53-as évben a nyugati oldal fal beomlásával ez a kutató akna megtelt törmelékkel, mely előzőleg már 3 méter mély volt. Most ugyan csak ennek, a törmeléknek a kitermelését újra kezdtük miután továbbjutás lehetőségét egyelőre csak itt látjuk. Ezen keleti oldal fal erősen korodált kavernás üreges melyet nyugati-keleti irányu repedések szelnek keresztül az itteni kőzet egészen világos fehérnek mondható márványhoz hasonló jellegű képviselet durva kristályos szemcsés lemezes réteges a kőzet csapás dülése dél észak irányu 27 fok Ezen víznyelő barlang a felszíni megfigyelések alapján egy észak-dél irányu törés vonalat nyugat-keleti irányu kereszt-törés adottságaiból lehetett. Ez az adottság az mely terveim szerint a Miskolc-Tapolcai forrás vízgyűjtő területéhez csatolja. A padlózat további bontása a keleti irányban szépen kiöblösödő menyezettel kecségtetett benünket mely 1.2 méterrel bejebb szépen ivelt aláhanyatlással több kisebb-nagyobb kavernával a keleti oldali falon húzódik legfeljebb 1.5 méter mélységben a nyugati irányban lévő nagy darabos üledékes záródás között léghuzat vizsgálatot végeztünk ismét ahonnan alulról fölfelé enyhe légáramlatot észleltünk. A gyertyánk lángjának lobogásából megállapítottuk, hogy a léghuzat érkezési irányát és annak erősségét, mely azzal a bizonyossággal szolgált, hogy a barlang aktív járata komoly eltömődéssel rendelkezik amely ké hosszabb távori munkaidőt vesz igénybe, mert a szájnnyílás méretei nagyok és bejárat rész összeszakadása folytán nagy mennyiségű törmelék került belé. Ezen a munkahelyen 8-án befejeztük működésünket vizsgálatra kész állapotba hoztuk, hogy a közeljövőben tervezett vizsgálatokat akadály nélkül elvégezhessek. Ezeknek a vizsgálatoknak az elvégzéséhez a három víznyelő barlangból kettőt már kész állapotba helyeztünk a vizsgálatokra a Dorogósi, és Ilona-kutat még hátra van a Szarvas-kuti víznyelő barlang melyet még a nyár folyamán néhány napos munkával vizsgálatra kész állapotba helyezünk. Miután ezen tervünknek is a táborunkra szabott részével végeztünk egy napot a kilencedikét a Dorogósi munkahelyünkre áldoztunk, hogy a víz által okozott változásokat helyre hozzuk. A kilencedikei leszállásunk alkalmával a kettes akna alsó szakaszába újabb koszorút építettünk be, hogy megerősítsük a törmelék alatt a nagyobb energiájú víznek is ellentudjon állni. A hármas és a négyes aknák melyek a lezuduló víz megbontott összeeresztettük egybe és alulról kezdjük meg biztosabb alapokon a védő támfal felépítését, majd a törmelék által behordott ötös aknát újból felszabadítjuk ahonnan áttudunk térni a déli irányu törésvonal mentén az eddig még ismeretlen új szakaszba ahonnan kapjuk a légáramlatot. Ez a szakasz már nem törmelékes az eddigi belátási lehetőségek szerint s minden reményünk meg van rá hogy itt tudjuk a továbbjutást kiépíteni. Ez a mélység 25 méter. Az itt leemért hőmérséklet 11.3 Celsius volt. Ezen a napon befejeztük táborunkat 16 órakor. A természet áldáda a nyakunkra zúdult és Lilláig vert az eső

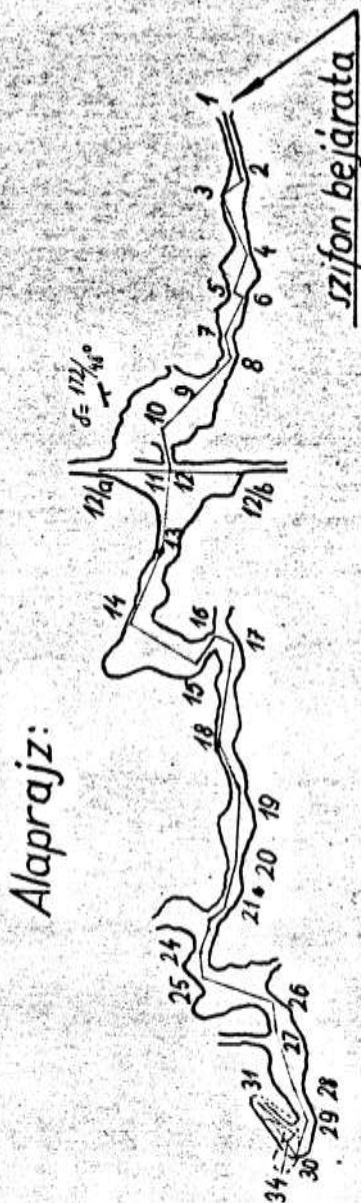
Lillás 1964. VIII. 25-én Lillás László

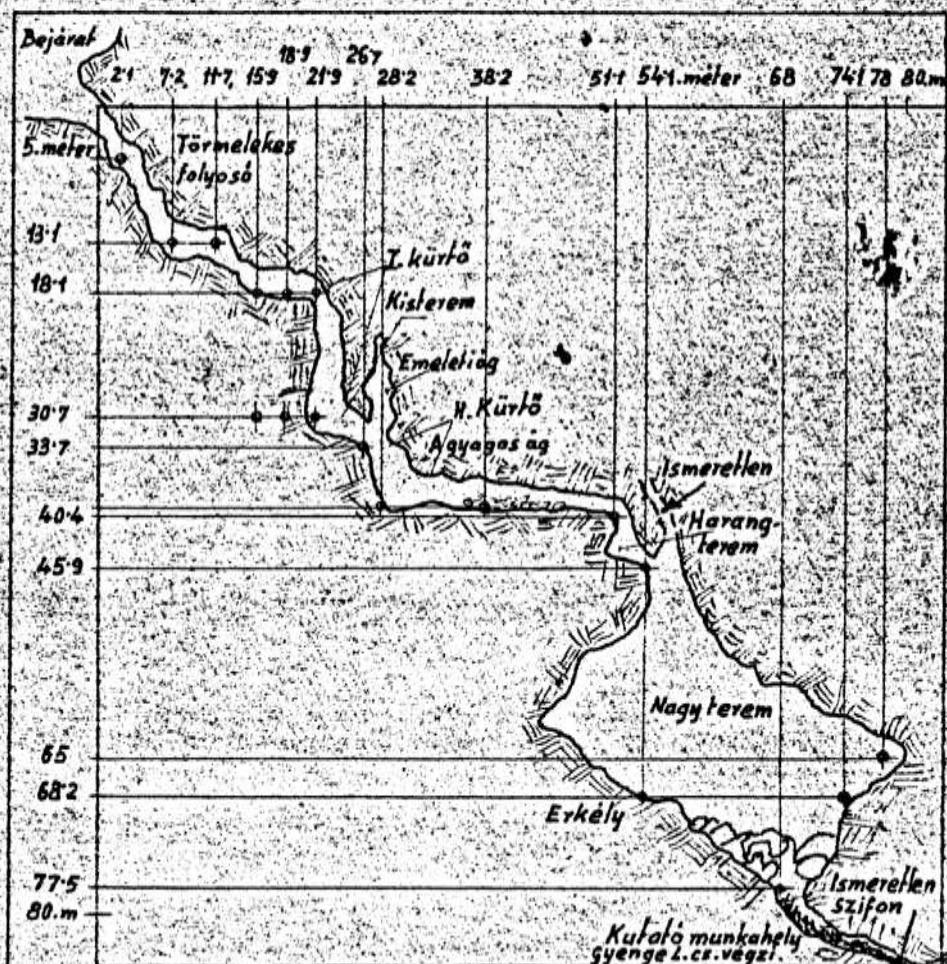
A Vártetői-barlang 1964 elején feltárt szakasza

Felmérték: Fodor B, Kun M, Mar-
kó B. 1964 febr.

M=1:500

1,2,3,... számok a fixpontok sorszámai

a Diösgyőr Vártető-barlang függőleges hosszmetseze

A bemérés 1954 április hó.

amérést végezte Tóth József geológus

Lépték: 1:750.

Völgyi Flórián

A rajzokat 1963 december 24-jén készítették fel.

Csemete-kerti 2-es időszakos víz-nyelő.

Előzmények:

A következő akna-barlangot a csemete-kerti 2-es velt víznyelő-barlangot jártuk fel. A csemete-kerttől nyugatra 100 m. a völgy szintjétől 20 m. magasán épített új ut nyugati részujében van. Egy nagy kővel van lezárva.

Junius hó 15-én az ut építése közben a robbanás helyén az ut részujében egy, tágas nyílás keletkezett; egy sötét tatóngó mély akna nyílt meg. A munkások kőveket dobáltak bele; melyek sokáig sugva estek lefelé; mondogatták lehet vagy 100 m. mély. A nyílásra egy nagy követ toltak a Dózerral /föld-gyaluval/. Utánna üzentek nekünk és azon nap ki is mentünk megkeresni és megtekinteni a körülményeket; hogy milyen felszerelésre van szükségünk. Az általunk ledobott kő 5-6 mp.-ig esett yerődve amiből legtöbb 50 m mélynék jószoltuk, addig ahol a kő megállt. Másnap délután minden szükséges felszereléssel érkezünk az új akna-barlanghoz. Az akna egyik szálban álló kőzetben ibdul lefelé a nyílás 120-80 cm. ovális. Ennek nagy részét fedő kőtömb eltakarja, a tömb végén két kisebb darabbal van fedve. Ennek kivétele után annyi rés nyillik; hogy vékony ember éppen csak hogy bele tud ereszkedni. 1 m. mélység után már szép tágas az akna; falai simák; keroálják; jól látható a korábbi időkben lazajlott víz-nyelés eróziós hatása. Jó kibiztosítás mellett beeresztettünk 40 m. hágcsót és megkezdődött a leszállás. Visnyevszkyt eresztettem elsőnek aki már tapasztaltabb kutató; 30 m. után leszállt a hágcsóról és a derekán mentő-övvvel; kötéllel tovább egy é-d irányu nagyobb kereszt-törésben volt tágas, belső méretek a kereszt és harántelések jellemző kitermesedése 2-3 m. széles; 12-13 m. magas; 18 m. hosszú. Oldalait bersóka fedi sűrűn; a nyugati falat nagyobb gyöngyalaku; a keleti falat nyujtott lábú bokros 10-15 cm. magas 4-5 mm. vastag száron gömbök; bokrosak 5-6 ágas bokrokba. A menyezeten csepp-kő zászló fehér; 2 m. hosszú; 60 cm. széles 6 mm. vastag; hullámos. Az alsó része sérült a bepergő kövektől. A menyezeten több apró képződmény. A robbanás után sok törmelék került bele kb. 3 köbméter. Erről a szintről kötél nélkül lejjebb lehet jutni kb. 3 m. rel ahol szintén kisebb kitermesedés van. Onnan átlehet menni észak felé egy másik kavernába ahol eltömődött további járatot látni. Innen visszatérve az előző kavernába; ahol a padlózat nyugati szélén van egy akna; függő lefelé kb. 3 m. mély a fenekén humusz kitöltés látszik és é-ny irányban folyosóként húzódik. Így látszik felülről; mert bemenni még nem tudtunk a száj-nyílás annyira szűk; hogy csak a legifjabb társunk fog bemenni kötél biztosítással; hogy lássuk hogy alakul tovább; érdekes-e

vele foglalkozni.

Ilyen akna-barlang a fennsíkrol keletfelé húzódnó nagy geológiai törés vonalon a diósgyőri Vár-hegyig mindössze 17 db-ot ismerünk. Fehérkőlapától a Vár-hegyig, ezeknek a töbröknek és akna-barlangoknak irányát és elhelyezkedését megadják annak a barlangi folyosónak, amely a leszállított felső hideg karszt vizével hűti és szennyezi a Vár-hegyi tövében fakadó langyosvizű ferrásekat.

Sibenyő 1964. VII. 20.

Llyoungel Lajos.

Ujabb akna-barlangokat tártak fel a DVTK, Természetbarát
Szakosztály barlang-kutatói.

Előzmények:

Diósgyőrtől dél-nyugatra a Vas-kapu északi oldalában a m. sz. után
A csemetekerti völgyben egy inaktív, víznyelő akna-barlangot találtak
barangolás közben a bányász kutatók. Miután kötél volt náluk leeresz-
kedtek egy 6 m. mélységre ahol egy harántolásból származó kisebb ter-
mesedés található, ahonnan egy 3 m. hosszú függőleges fazon kell lee-
reszkedni, ahol a talapzatot pataki hordalék szemét tölti ki, itt már
magas-tágas terület van. Itt is egy harántolást találunk. Idáig kis-
sebb képződmények láthatók. Innen délnek lejt az üledék padlózat, majd
néhány méter után behajlik a menyezet, tovább jutni csak esetleg
bontással lehet. Az idejük rövidsége miatt visszajöttek. Értesítették
rólta, hogy amennyiben benne van a mi Vár-hegyi barlangunk ny-k irá-
nyu törésvonalában, vegyük át és folytassuk a további kutatást.

Miután átvettük 1964. június 12-én délután kiszájtunk. Megfelelő fel-
szereléssel leereszkedtünk és átvizsgáltuk a 6 m. szűk ^{aknát} kúrtót ame-
lyen leereszkedtünk. Az szállban álló kőzet amely kissé é-ny felé haj-
lik néhány fokot. Ez a szakasz é-ny - d-k irányu törésből származott.
A 6 m. után belenyillik az erős ny-k irányu törés vonalba, mely a Vár-
hegyi barlang felé vezet. Ezen a szakaszon még szűk a repedés, ha nem
3 m.-rel keletre ha lemászunk a 3m.-es szikla falon amely alatt már
kiszélesedik az a menyezet is, ugyanis itt is harántolás van. Még erő-
sebb a terület átmérője 6-8-10m. magassága is változó. A törés-vonal
tovább 9 m. után elszűkül, ha nem a haránt törése déli irányba midszé-
lesebb méreteket ölt és vonul délnek. A padlózat lépcsőzetes üledék
kitöltés humusz, fa, kő, agyag. A tovább kutatás folytán az alapba haj-
ló menyezet alá ásva megtaláltuk a következő kitermesedést, ahol szin-
tén kereszt-törést találtunk a most már víznyelő barlangi járat délnek
folytatódik. Itt már van becspepegés, főleg csapadékos időben. Az agyag
padlózaton 30-40-50 cm. átmérőjű kráterek vannak, 8-10-15 cm.
mélyek és körülöttük 8-15 cm. magas és 5-6 mm. vastag agyag oszlopok.
Ez a terület igen szép, látványosnak "Holdbéli-tájnak" neveztük ezt a
termet. Ilyen kráter egymás mellett több van, a menyezeten sok apró
szalma képződmény és zászló is hullámos. A szinek fehér és barna ke-
verék ez a rész mint egy fensík úgy fekszik keletre fent mint egy te-
rasz; majd a terasz nyugati oldalán patak mederben folytatódik az ut
délnek és lefelé ahol néhány m. után újabb lehajló menyezet, majd alá
ásással át csuszás még egy hasonló ki üregesedés, ez már kisebb az első
előbbtől. Képződmény már alig van; viszont a becsurgás erősebb; it

a patak mederben ásva alá a következő falat az üledékben egy tarámszarvas sérült hentes agancsát találtuk erőssen korodált állapotban, amit fagalynak méztünk, a falakon a gombásodás jól tapasztalható a-mit a levegőben is jól érezhető.

Az eddig elért hosszirányú szakasz 74 m. 37 m. mélységben, igen szép tanulmány szakaszok. A tovább kutatását az őszi napokban gelytatjuk. Ennek neve: "A csemete-kerti 1-es nyelő" lesz.

L. B. G. 1944. VII. 20.

Algyey Lajos.